

KIEMELKEDŐ ÖRÖKÍTŐK SIKERÉNEK TITKA

Már régen foglalkoztat az a tény, hogy a kiemelkedő örökítők nagy része 2-3 generáción át sikeres, ekkor eltűnnek és jönnek az újabb sikeres örökítők. Vannak azonban egészen kivételes örökítők, „akik” már 30-40 éve, 8-10 generáción át fenn tudtak maradni ivadékaikkal a legjobb örökítők táborában és egyáltalán nem hajlandók eltűnni a mulandóság mezején. Mi lehet ezeknek az örökítőknek a titka, milyen összefüggéseket lehet felfedezni alkatukban, „jellemükben”, származásukban? **Érdeemes ezeket a kiemelkedő örökítőket sorba venni és alapos vizsgálat tárgyává tenni.**

Ramzes

Ha időrendi sorrendben tekintjük át őket, elsőnek az anglo-arab Ramzes kerülhet szóba.

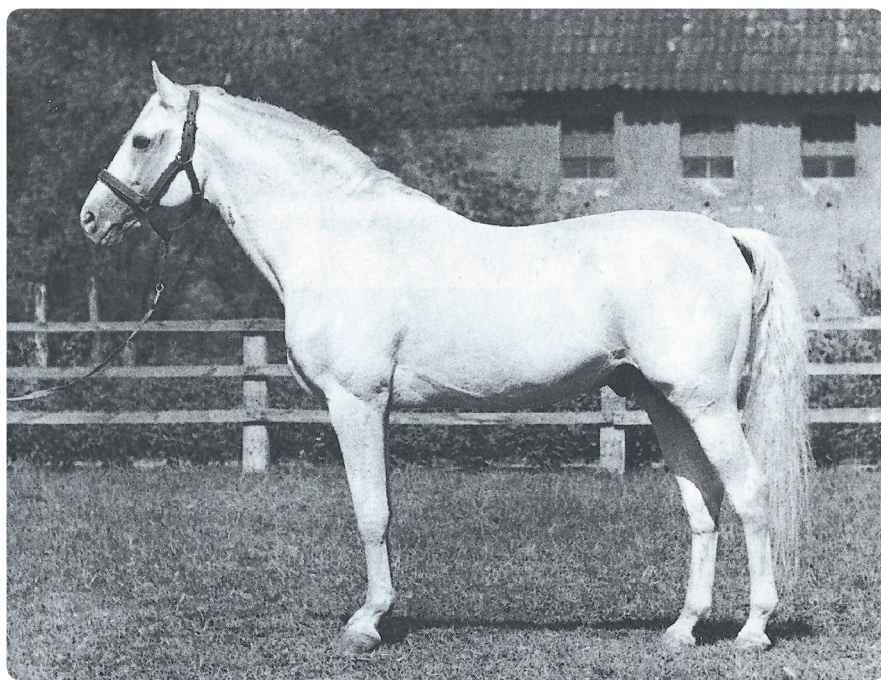
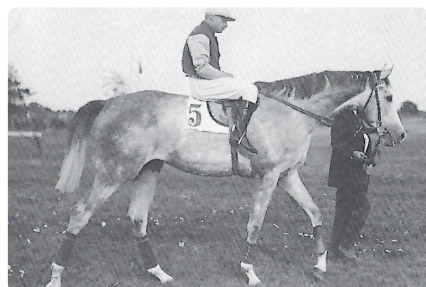
Az 1960-as évek eleje volt az az időszak, amikor egész Európában világossá vált a lótenyésztők számára, hogy a lótenyésztésben egészen új fejezet kezdődik. A ló szerepe a hadviselésben, a kőutakon, de a mezőgazdaság igavonójaként is lejárt, egyedül a lovassport és a szabadidő hasznos eltöltésében maradhat meg a ló, ha túlélését meg akarjuk valósítani.

A legtöbb tenyésztő a lovak nemesítésében látta a kivezető utat. Holstein már 1951/52-ben majd 1959/60-ban használta az anglo-arab Ramzest, de igazán akkor figyeltek fel rá, amikor 1959-ben a Hamburgi Ugró Derby győztese Fritz Thiedemann Retina nevű kancája lett, mögötte ott állt a szintén szürke Ramona, Alwin Schockelmöhle-vel, kissé hátrébb Romanus Hans Günter Winklerrel. Mindegyik Ramzes ivadéka volt. Ezután kezdtek el intenzíven foglalkoztatni a mént, és ekkor alapozta meg Holsteinben sikeres jövőjét.

Ramzes szürke mén 1937-ben született Lengyelországban, Maria Plater-Zyberk grófnő tenyésztette. **Apja a szürke angol telivér Rittersporn, a sok kiváló ugró és**

Rittersporn szürke angol telivér mén, szül. 1917.

Apja Saintz Saulge, anyja Molly Clark, St. Angelo lánya

Ramzes szürke anglo-arab mén, szül. 1937. Apja Rittersporn, anyja Jordi

sportlovat adó szürke méntörzs tagja, anyja Jordi shagya arab kanca volt. Rittersporn Franciaországban született méntől, angliai születésű kancából Bel-

giumban látta meg a napvilágot, de a leipzig, dresdeni, hoppegarteni, grüne-waldi, Hamburg-Horni, és a karlsruher német versenypályákon futott. 2-től 5

Ramzes származása

RAMZES ♂ gr. H, ANGLORABIAN TB, 1937							
RAMZES* gr 1.66 m 1937 ANGLORABIAN TB DE308080402837	RITTERSPORN* gr 1917 THOROUGHBRED (BEL)	SAINT SAULGE gr 1899 THOROUGHBRED (FR)	LE SANCY* gr 16.0 1884 THOROUGHBRED (FR)	ATLANTIC* ch 1871	THORMANBY* ch 1857		
		MAY POLE b 1886 THOROUGHBRED (FR)	SILVIO* b 1874	GEM OF GEMS* gr 1873	HURRICANE b 1859		
		ST ANGELO b 1889 THOROUGHBRED (GB)	GALOPIN* br 16.0 1872	MERRY MAY ch 1873	STRATHCONAN* gr 1863		
		LADY PEGGY ch 1884 THOROUGHBRED (GB)	AGNETA ch 1879	HERMIT* ch 16.0 1864	POINSETTIA br 1866		
		MOLLY CLARKE ch 1902 THOROUGHBRED (GB)	FAIR AGNES* ch 1871	BELLE AGNES ch 1873	BLAIR ATHOL* ch 1861		
	JORDI gr 1.50 m 1928 SHAGYA ARAB PASB 1/190	532 SHAGYA X- gr 1909 SHAGYA ARAB	SHAGYA VII gr 1877	SHAGYA II gr 1863	KNIGHT OF THE GARTER br 1864	VEDETTE br 1854	
			246 SHERAKY gr 1883	361 EL BEDAVI V gr 1858	MAY QUEEN ch 1865	SILVERHAIR b 1858	
		139 DEMETER gr 1920 SHAGYA ARAB 139 POL	117 AMURATH- gr 1897 SHAGYA ARAB	AMURATH* gr 1881	MACARONI* b 15.3 1860	FAIR AGNES* ch 1871	FLYING DUCHESS b 1853
			117 AUT	136 SHAGYA IV- gr 1880	NEWMINSTER* b 16.0 1848	NEWMINSTER* b 16.0 1848	SECLUSION b 1857
			BAKSZYSZ* gr 1901 ARABIAN PASB*31	ILDERIM* ch 1896	KING TOM* b 1851	SECLUSION b 1857	LITTLE AGNES b 1856
ASTARTE b 1908 SHAGYA ARAB Aka: 264 Amurath-8	AMURATH* gr 1881	TAJAR* b 1873	TAJAR* b 1873	TAJAR* b 1873	TAJAR* b 1873		
	99 DAHOMAN XII- ch 166 cm 1896	PARADA gr 1895	1 6 6 DAHOMAN III br 1872	DAHOMAN VIII 1891	DAHOMAN VIII 1891		

* - Photo Available

A szürke angol telivér méntörzs sok ország sok tehetséges lovával bizonyította, hogy a szürke színnel kivételes képességek járnak együtt. A német Wotan, a francia Ex Voto ivadécai mellett a hazánkban kiváló eredményeket elérő Ekkehard, Sultan Mahomed és Kemál ivadécai is gazdagon igazolják az ugróképesség öröklődését. Érdekes, hogy mindhárom ménnél a szürke szín és az ezzel összefüggő képesség a származás anyai oldalán érkezik.

éves koráig 21 sík- és 3 gátversenyben indult, 5 versenyt nyert és 9 helyezést ért el. Síkversenyekben 1400–1600 méteres versenyekben volt a legeredményesebb, tehát mérföldes versenyló volt, amely a jó örökítő jellemzője. A 3 gátversenyből 1 versenyt nyert és két helyezést ért el. Ezzel bizonyította jó ugróképességét és jó mozgáskoordinációját. Hogy az ugróképesség örökítésében is élen jár, azt a Warszawianka nevű lányával bizonyította. Warszawianka, M. Gutowski lengyel hadnagy-al nyergében tagja volt az 1936-os berlini olimpia lengyel ugró csapatának. Kivételes képességét annak ellenére bizonyította, hogy végül három ellenszegülés miatt kizárták a versenyből.

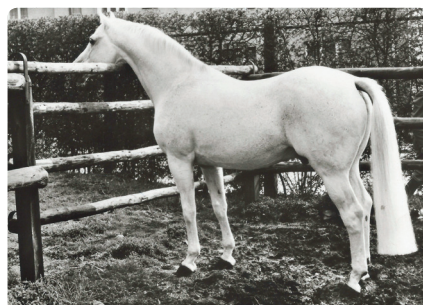

Warszawianka lovasával M. Gutowski hadnagy-al az 1936-os berlini olimpián

Ramzes anyja, a shagya-arab Jordi sem volt „akárki”. Apai nagyapja a radautzi Shagya X. a ménes kiváló örökítője volt. Hab a tortán, hogy Jordi származásában 3x3-as rokontenyésztést találunk a weili ménesben született kiváló örökítő Amurath-ra, akinek a radautzi ménesben 1898-ban született Amurath I. nevű fia, (anyja:314. Gidran XXIV.) Hannoverben került felállításra, Az 1981-ben a radautzi ménesben született Amurath nevű fia, (anyja:243. Shagya V.) pedig 4 generáción át sikeres ménvonalat tudott alapítani, ivadékaival Holsteinben. Ramzes anyjától a nemes, arabos külsőt, szélességet, mélységet, és a fajtára jel-

lemző intelligenciát, együttműködési készségét örökölte.

Ramzes a vornholzi ménesben született fián, Radetzky-n át a mai napig virágzó nemzetközi versenyeken sikeres díjlovakat adó méntörzset adott. A Radetzky-Remus I-Romulus-Romadour I. és II-Rubinstein-Rohdiamant-Rubin Royal ménvonal ma is elevenen él.

Radetzky szürke mén, szül1951 apja Ramzes, anyja Malta

Romadour II. ivadéka **Rembrandt pej herélt** szül.1977. Nicole Uphoff német lovassal nyergében két olimpián, az 1988-as söuli és az 1992-es atlantai olimpián nyert díjlovaságban egyéni aranyérmet.

Rembrandt Nicole Uphof-fal kétszer nyert olimpiai egyéni

Ramiro pej holsteini mén szül1965.

Apja Raimond, anyja Valine, Cottage Son lánya

Érdekes, hogy Holsteinben **Ramiro** nevű unokáján át teremtett virágzó, kiváló ugró lovakat adó méntörzset. Ramiro „aki” tehetségét Fritz Ligges-el nyergében nemzetközi versenyekben is fényesen igazolta, nem csak attól vált nemzetközileg is rendkívül sikeres örökítővé, hogy annak a 776. számú, egyik legsikeresebb holsteini kancacsaládnak a tagja, amelyik a Holstein kanca családok könyvében 7 oldalt tölt be ivadékaival, hanem ráadásul Ramiro anyja, Valine, a sikeres ugró örökítő, az angol telivér Cottage Son leánya.

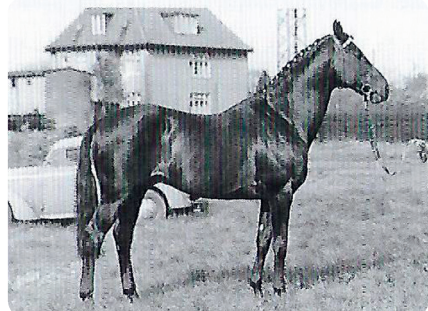
Itt is találkozunk már a szinte általános törvényszerűséggel, hogy a kiváló örökítő anyai származásában a kiemelkedő örökítő halmozásával találkozunk.

Cottage Son 1944-ben született pej angol telivér 1959-ben már úgy került idősebb korában Holsteinbe, hogy hazájában, ►

COTTAGE SON ☞ br. H, THOROUGHBRED, 1944					
YOUNG LOVER br 1930 THOROUGHBRED (GB)	SON-IN-LAW* br 1911 THOROUGHBRED (GB)	DARK RONALD* br 16.1.1905 THOROUGHBRED (IRE)	BAY RONALD* br 1893	HAMPTON* b 15.1.1872 BLACK DUCHESS blk/br 1886	
		MOTHER-IN-LAW THOROUGHBRED (GB)	ROCK SAND* br 1900	THURIO br 1875	
COTTAGE SON* br 16.2.1944 THOROUGHBRED (GB)	TRYST b 1921 THOROUGHBRED (GB)	ROCHESTER br 1907 THOROUGHBRED (GB)	ROCK SAND* br 1900	INSIGNIA b 1882	
		TRIMESTRAL b 1914 THOROUGHBRED (GB)	CAPARISON b 1900	DONOVAN* b 1886	
WAIT NOT br 1925 THOROUGHBRED (IRE)	COTTAGE* br 1918 THOROUGHBRED (GB)	WILLIAM THE THIRD b 16.0.1895	ROCK SAND* br 1900	MATCH GIRL b 1882	
		MISTRELLA b 1907	TOPIARY* b 1901	JOCK OF ORAN b 1869	
WAIT br 1915 THOROUGHBRED (IRE)	CASSITA b 1910 THOROUGHBRED (GB)	ARK ROYAL b 1898	ROCK SAND* br 1900	RETICENCE b 1874	
		LADY OF RHODES 1895	BARCALDINE* b 16.1.1878	SAINFOIN* ch 1887	
	CREME SIMON b 1902	NOVITIARE b 1862	ROQUEBRUNE br 1893	SIR VISTO b 1892	
	HAMPTON* b 15.1.1872	SETTLEMENT b 1895	ORME* b 1889	TINSEL ch 1889	
	SPEED b 1891	LORD CLIFDEN* b 16.2.1860	PLAISANTERIE* ch 15.2.1882	ST SIMON* br 16.1.1881	
	LUCETTA b 1876	LADY LANGDEN* br 15.3.1868	BARCALDINE* b 16.1.1878	GRAVITY b 1884	
	RED PRINCE* br 1889	TIBTHORPE b 1864	NOVITIARE b 1862	ARK ROYAL b 1898	
	LADY OF RHODES 1895	VERCNA ch 1854	NOVITIARE b 1862	ARK ROYAL b 1898	
		KENDAL* ch 1883	NOVITIARE b 1862	ARK ROYAL b 1898	
		EMPRESS ch 1875	NOVITIARE b 1862	ARK ROYAL b 1898	
		BON FRERE b 1880	NOVITIARE b 1862	ARK ROYAL b 1898	
		CHARTER br 1884	NOVITIARE b 1862	ARK ROYAL b 1898	

Cottage Son származása

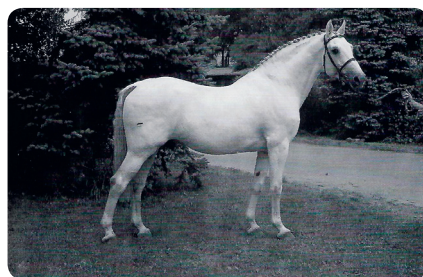
Angliában, ivadékaival már gazdagon igazolta örökítő erejét. Az ideális alkatú és kiváló származású mén csak négy éven át fedezett Holsteinben, ennek ellenére sok kiváló mént adott a holsteini tenyésztőknek.

Cottage Son pej angol telivér mén. szül 1944.
Apja Young Lover, anyja Wait Not, Cottage leánya

Cottage Son örökítő ereje is származásában rejlik. Apja, Young Lover a kiváló ugró örökítő Son-in-Law fia, a kiemelkedő ugró lovakat örökítő Hampton-Bay Ronald-Dark Ronald ménvonal tagja. Anyai nagyapja Cottage, „aki” három Liverpool Grand National győztest adott, 1939-ben Workman-t, 1946-ban Lovely Cottage-t és 1949-ben Sheila's Cottage-t. Cottage származásában anyai nagyapja, Marco biztosítja az ugróképesség öröklődését. A **Barcaldine-Marco-Marcovil ménvonal** már Barcaldine-től minden generációban kiváló ugrókat, ugró örökítőket adott. Barcaldine volt az anyai nagyapja az 1901-ben született Nuggomorvznak, aki a kor kiemelkedő akadályversenylova volt, többek között kétszer nyerte a Nagy Alagi Akadályversenyt és háromszor a Nagy Bécsi Akadályversenyt.

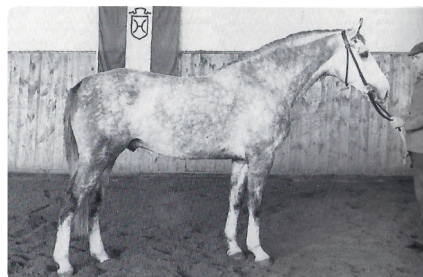
A Hampton-Bay Ronald-Dark Ronald ménvonal mellett, ez a másik legsikeresebb ménvonal, amely az 1940-es évekig Cyllene megjelenéséig uralta a sikeres ugrólovak származását. Érdekes módon ennek ellenére már úgy tűnt, hogy az ő ménvonala is eltűnik, amikor váratlanul feltűnt unokája, a sikeres holsteini tenyésztő Harm Thormälen udvarában született Capitol I. szürke holsteini mén. Az ő története rendkívül érdekes epizódja a holsteini tenyésztésnek.

Capitol I. szürke holsteini mén szül.1975.
Apja Capitano, anyja Folia, Maximus leánya

Capitol I. apja a szürke Capitano, a Hamburgi Ugró Derby győztesének, Retina-nak a fia. Retina, Ramzes lánya volt. Retinát Cottage Son fiához, a pej színű Corporal-hoz párosították. Amikor a

Capitano szürke holsteini mén szül.1968.
Apja Grand Vikar, anyja Retina, Ramzes lánya

CAPITOL . C, HOLSTEINER, 1975					
CAPITANO* gr 1.62 m 1968 HOLSTEINER DE 321210398668	GRAND VIKAR* gr 1.62 m 1965 HOLSTEINER DE 321212795065	COLONEL* blk/br 1.63 m 1961	COTTAGE SON* br 16.2.1944	YOUNG LOVER br 1930	
		HOLSTEINER DE 321210381961	PIAVE b 1.56 m 1956	HEIDELBERG* b 1.64 m 1941	
CAPITOL 1975 HOLSTEINER	RETINA* gr 1.65 m 1960 HOLSTEINER DE 321210422403	VASE* gr 1.63 m 1961 HOLSTEINER DE 321210313764	RAMZES* gr 1.66 m 1937	RIITERSPORN* gr 1917	
		RAMZES* gr 1.66 m 1937	ANGLOARABIAN TB b 308080402837	JORDI b 1.50 m 1928	532 SHAGYA X gr 1909
FOLIA* b 1.67 m 1969 HOLSTEINER DE 321210460669	MAXIMUS* gr 1.65 m 1963 HOLSTEINER DE 321210385463	DOLLI b 1945	LOPHORN* b 1.65 m 1937	HILGUNDE b 1933	
		MANOMETER gr 16.0.1953	THOROUGHBRED (FR)	CLAERCHEN b 1.65 m 1926	SANNA b 1.62 m 1918
VASE* gr 1.63 m 1961 HOLSTEINER DE 321210313764	STOER gr 1.68 m 1958 HOLSTEINER DE 321210325953	ABENDFRIEDEN* b 1934	FERRRO* b 1923	ANTONIA* b 1926	
		MARISSA gr 1948	MEMZAB gr 1933	HEINERLE b 1.59 m 1938	
	HEILBUTT b 1.58 m 1942	HEINERLE b 1.59 m 1938			
	JOESSA gr 1.64 m 1950	CELLINI gr 1944			
	RAMZES* gr 1.66 m 1937	RIITERSPORN* gr 1917			
	ANGLOARABIAN TB b 308080402837	JORDI b 1.50 m 1928			
	RAPPEL b 1.55 m 1938	HEINZELMANN b 1.63 m 1931			
	BON FRERE b 1880	KANDARE b 1933			
	CHARTER br 1884	PARFORCE b 1916			

Capitol I. valódi származása

Capitol I. szobra a Harm Thormählen háza előtti kertben

szürke Capitano megszületett, még senki nem gondolt turpisságra, hiszen a szürke színű Retina, a szürke szín jelenlétét igazolta. A hivatalos származás akkor vált megkérdőjelezhetővé, amikor kiderült, hogy Capitano minden csikója kiszürkült, tehát homozigóta szürke mén volt. Ez csak úgy lehetséges, ha a csikó mindkét szülője szürke. Ekkor csendesen áthelyezték Capitanot Holsteinből Németország déli részébe.. Ezután ki kellett mondani, amit Ham Thormälen már régen tudott, és nekem a Kollmari legelőkön sétálva el is mesélt, hogy Retina a gazdag holsteini legelőn szerelembe esett a rendkívül megkapó küllemű szürke méncsikóval, Grand Vikar-al. Grand Vikar nem lett fedezőmén, Olaszországba került, ahol eredményes ugró lett. Grand Vikar apja, a szintén Cottage Son apaságú Colonel volt, anyja Vase. Az ő apja Ramzes, anyja a legendás Rappel, (Rappelig=magyarul hóbortos, bogaras) akit egyszerűen nem lehetett karámban tartani, mert a legmagasabb karámon és a legszélesebb árkon is átugrott, és folyamatosan kellett keresésére kutató utakat szervezni.

Vase volt az anyja Hans Günter Winkler kiváló ugrólóvának, Romanus-nak is. Vase lánya, Folia volt az anyja Capitol I.-nek. Vase a rendkívül sikeres 173. számú holsteini kancacsalád tagja. Így a kiváló ugrókat és ugró örökítőket, Carthago-t, Cassini I. és II-t, Cento-t, Cumano-t, Eurocommerce Berlin-t adó mérvonal, amely ma Cor de la Bryere mellett a második legsikeresebb mérvonala Holsteinnek, egy rendkívül érdekes, már régen ismert és kiválóan bevált tenyésztési módszer eredménye.

Már Döry Józsefnél, a sikeres sütvényi tenyésztőnél felismerhető ez a módszer, hogy egy sikeres, bevált örökítő kanca családjából megvesz egy kancát és azt viszatenyészteti a sikeres mérvonal ménjeivel.

Eurocommerce Berlin szürke holsteini mén szül. 1994. Apja Cassini I., anyja Estia, Caretino lánya

Cento szürke holsteini mén. Apja Capitol I., anyja Viola, Caletto lánya

Döry József megvásárolta a Mezőhegyesen bevált törzsalapító, Furioso angol telivér mén anyjának Miss Furey unokájának, Donna Sol-nak Doncastertől született lányát, Nandine-t. Nandine-t fedeztette egy Furioso ménnel, Förgeteggel (Förgeteg pej mén szül.1877. Apja Furioso XIX, anyja:141. Ostreger). Az ebből a párosításból származó méncsikót, Nábob-ot fel is állította fedezőménnek. A mén 1888-tól 1890-ig fedezett a sütvényi ménesben, de úgy tűnik, vele nem volt elégedett Döry, mert eltűnik a ménesből és ivadékaik sem jelennek meg a ménesben. Érdekes, hogy Döry ennek ellenére nem adja fel. Nandine-t- először a mezőhegyesi ménnel 124. Deutscher Michel-el, majd, Cambuscan kitűnő

fiával, Kincsem apai féltestvérével Cambusierrel fedeztetik, Az ebből származó Nyertes I nevű kancát ismét egy Furioso ménnel, Furioso XXIV-el fedeztette. Így született meg Nyertes I.A. nevű kanca, az 1912-es Stockholmi olimpia díjlovaglásában ezüstérmes lovának, Neptun-nak az anyja. Tehát a recept bevált, igaz, hogy ezt már Döry József nem érte meg.

Érdekes módon ezt a tenyésztői módszert, hogy a sikeres kancacsaládból származó kancát ugyanebből a kancacsaládból származó ménnel fedeztetik, tehát rokontenyésztést hoznak létre a kiváló örökítésű kancacsaládra, ugyanebben az időben Holsteinben is sikerrel alkalmazták.

Igaz, hogy Capitol I. esetében ezt a módszert a természet alakította, de ezzel együtt rendkívül sikeres volt. Hiszen Capitol I. származásában így Ramzes-re egy 3x3x4-es háromszoros rokontenyésztésen kívül egy Vase-ra, a rendkívül sikeres 173. számú holsteini kancacsalád tagjára egy 2x3-as szoros rokontenyésztés jött létre. Ezek után már nem kell csodálkoznunk Capitol I. tenyésztési sikerein. Harm Thormählen megbecsülte ezt a kiváló ménjét. Háza kertjében felállította Capitol I. élet nagyságu szobrát.

Itt meg kell említenünk azt a tényt, hogy a rokontenyésztés igazi értékének felismerését és értékelését a nagy német hippológusnak, Graf Georg Lehndorffnak

köszönhetjük, aki alaposan tanulmányozta az akkor már 200 évre visszatekintő angol telivér tenyésztés származásaiban a rokontenyésztés hatékonyságát, és arra a megállapításra jutott, hogy a jó örökítőkre létrehozott 3x3-as, 3x4-es rokontenyésztés a leghatékonyabb, a legeredményesebb. Ebben a jelölésben a számok az egyed származásának ősi sorában azon sorok számát jelzik, amelyekben a közös ős szerepel.

Tulajdonképpen a sort az Írországbán 1939-ben született angol telivér ménnel, Furioso-val kellett volna kezdeni, hiszen az ő története már az 1964-es tokiói olimpián kezdődött. Díjugratásban az egyéni aranyéremért zajló küzdelemben rendkívül nehéz pályát épített a pályaeépítő.

A nehézséget még fokozta, hogy az erős esőzés rendkívül feláztatta, sárossá tette a pályát. A lovak, lovasok estek, keltek ezen a rendkívül nehéz pályán. A döntő második összetetésében egyetlen páros akadt, aki hibátlanul teljesítette ezt a pályát. Pierre Jonqueres d'Oriola, francia lovas, Lutteur B nevű lován volt a nap hőse. Ezen túl ez a ló olyan könnyedén, szinte szárnyalva repült át minden akadályon, mintha rá Newton törvényei teljesen elvesztették volna erejüket. Ez a pálya „bele égett” az ott lévő lovas emberek szemébe. Innentől kezdve mindenki kereste Lutteur B. apjának, az angol telivér Furioso-nak az ivadékaikat, akik eredményes ugró lovakat kívántak tenyészteni. (Folytatjuk) **Dr. Hecker Walter**